

Correctievoorschrift VSBO TKL

2025

tijdvak 1
maandag 12 mei
07.30 - 10.00 uur

Mens en Maatschappij

Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het online AWP-programma.
De scores moeten uiterlijk maandag 2 juni 2025 ingevuld zijn.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008 (PB. 2008, no. 54).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld door het ETE na de bepaling van de definitieve cesuur.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit centraal schriftelijk examen Mens en Maatschappij CSE TKL 2025 eerste tijdvak kunnen maximaal 42 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat voor elke kandidaat uit 40 opgaven.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Mens en werk

1 B

2 D

3 **maximumscore 1**

Mogelijke antwoorden, één van de volgende:

- Het werk is zwaar.
- Het werk is gevaarlijk.
- Je kan problemen krijgen met je ogen (lasogen).
- Je kan brandwonden oplopen.
- Je moet soms lange tijd in moeilijke posities werken.

4 D

5 **maximumscore 1**

Mogelijke antwoorden, één van de volgende:

- Een auto van de zaak
- Hoog salaris
- Korte werktijden
- Mogelijkheid om verder te studeren
- Veel vakantiedagen
- Veel vrije dagen
- Weinig werkdagen

6 D

7 **maximumscore 1**

Mogelijke antwoorden, één van de volgende:

- Gehandicapten hebben beperkingen en kunnen niet alle werkzaamheden doen.
- Werkgevers verwachten dat gehandicapten niet veel kunnen presteren en dat ze vaker ziek of afwezig zullen zijn.
- Gehandicapten brengen grote financiële risico's met zich mee.
- Speciale aanpassingen op de werkplek kunnen veel geld kosten.

8 A

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 1

Mogelijke antwoorden, één van de volgende:

- Hij kan onzeker worden.
- Hij kan slecht slapen (en zelfs psychische problemen krijgen omdat hij zich zorgen maakt).
- Hij heeft geen collega's meer (vrienden werken wel).
- Hij krijgt minder inkomen.
- Hij krijgt minder waardering / verlies van status.

10 maximumscore 1

Mogelijke antwoorden, één van de volgende:

- Subsidies geven aan bedrijven die gehandicapten in dienst nemen.
- Een voorrangbeleid voor vrouwen instellen.
- Regelingen voor kinderopvang voor vrouwen treffen.
- Herscholingsprogramma's introduceren voor laaggeschoolde jongeren.
- Cursussen organiseren voor buitenlandse werknemers om de taal te leren.

11 maximumscore 1

De overheid kan proberen:

- de wachttijden te verkorten van vergunningen voor gespecialiseerde krachten in de horeca.
- gespecialiseerde buitenlandse arbeiders aan te trekken.
- te zorgen voor een manier hoe werkzoekenden zich kunnen inschrijven.
- te zorgen voor het aantrekken van toeristische projecten.
- te zorgen voor opleidingen voor horecapersoneel om het tekort op te lossen.

Andere juiste antwoorden te beoordelen door de examinerator.

12 B

13 C

14 maximumscore 1

Mogelijke nadeel voor het natuurlijk milieu:

vervuiling leefomgeving / vervuiling van de kust en onderwaterwereld / aantasting van koraalriffen / aantasting koraalriffen door toename van ongelukken in verband met watersporten / weghalen van de natuur om meer toeristische attracties te bouwen

Andere juiste antwoorden te beoordelen door de examinerator.

15 A

16 maximumscore 1

Kern van een juist antwoord:

Ze kan haar klasgenoten inspireren om zich ook op te geven. / Ze kan haar school motiveren om mee te doen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 **maximumscore 1**
mensenrechten.

18 A

Rechten en plichten

19 **maximumscore 1**
De rechters/de rechterlijke macht.

20 **maximumscore 1**
Mogelijke antwoorden, één van de volgende:

- Via militaire staatsgrepen.
- Via burgeroorlogen.
- Soms via een democratisch proces en eenmaal aan de macht worden de democratische instituties uitgeschakeld.

21 **maximumscore 1**
Kern van een juist antwoord:
Omdat er te veel mensen zijn. / Burgers kunnen *niet* allemaal in het parlement gaan zitten om het land te besturen.

22 D

23 B

24 **maximumscore 1**
In landen zoals Cuba en Venezuela ...

- is er sprake van censuur.
- is er sprake van dictatuur.
- leven de mensen in angst.
- worden de grondrechten *niet* gerespecteerd.
- wordt de vrijheid van de burger beperkt of geëlimineerd.

Massamedia en informatievoorziening

25 D

26 **maximumscore 1**
Kern van een juist antwoord is:
De lezers kunnen door middel van ingezonden brieven hun meningen aan de krant sturen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 1

cultuuroverdracht	
democratische besluitvorming	X
vrijtijdsbesteding	

28 A

29 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken, één van de volgende:

- De media kunnen haar waakhondfunctie niet uitvoeren.
- De media mogen geen kritiek geven op de bestuurders.
- De media kunnen het volk geen juiste informatie geven.

Alle andere antwoorden die hierop duiden.

30 maximumscore 2

- heeft veel foto's 1
- heeft artikelen met dikke vette koppen 1

31 maximumscore 1

Voor (jonge Islamitische) dames. / Voor (islamitische) vrouwen.

32 C

Politiek en beleid

33 maximumscore 1

Mogelijke antwoorden, één van de volgende:

- Meerdere partijen moeten met elkaar gaan samenwerken met een grote kans op een kabinetscrisis.
- Het kan leiden tot een onstabiel bestuur.

Andere juiste antwoorden te beoordelen door de examinerator.

34 maximumscore 1

Mogelijke antwoorden, één van de volgende:

- De minister moet verantwoording afleggen aan het parlement / de minister moet alle informatie geven waar het parlement om vraagt.
- Een minister, of het hele kabinet moet aftreden als de meerderheid van het parlement geen vertrouwen meer in hen heeft.

35 B

36 D

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

37 maximumscore 1

Van zijn actief kiesrecht.

38 maximumscore 2

Antwoord verschilt per eiland en is van toepassing op dat moment.

39 D

40 maximumscore 1

Mogelijke antwoorden, één van de volgende:
omdat

- de vluchtelingenproblematiek een Koninkrijksaangelegenheid is.
- de vluchtelingenproblematiek onder Buitenlandse Zaken valt.
- deze zaken door Nederland geregeld worden.